

คุณภาพของพลเมืองเป็นตัวชี้วัดอนาคตประชาธิปไตย

วิถีไทยที่ขัดขวางการพัฒนาประเทศไทย

## ๑.การเป็นรัฐอุปถัมภ์

นอกจากการที่รัฐบาลเป็นผู้ผูกขาดอำนาจทั้งทางการเมือง เศรษฐกิจและสังคม

ยังได้มีการกำหนดและบงการความสัมพันธ์อำนาจบริเวณของการเมืองและเศรษฐกิจออกจากกัน มิได้กระตุ้นส่งเสริมพลังต่างๆ ในประชาสังคม หากแต่จำกัด-ควบคุมโดยอาศัยมาตรการทางกฎหมาย กฎระเบียบ และประกาศข้อบังคับต่างๆ เช่นการห้ามสมาคมการค้า องค์กร สมาคม มูลนิธิ ฌวัตุประสงค์ทางการเมือง อันเป็นการแยกประชาสังคม ออกจากการเมือง และมีผลทำให้ เชื้อชาและเพิกเฉยต่อการมีส่วนร่วมในทางการเมือง

การผูกขาดการใช้อำนาจที่ไม่ส่งเสริมประชาสังคมให้เข้ามามีส่วนร่วมในทางการเมือง จึงสร้างผลเสียต่อสังคมโดยรวม

เป็นการไม่เชื่อในศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์และเหตุผลของมนุษย์ กดประชาชนให้อยู่ในพันธนาการทางความคิดแบบผู้อาวุโส

ผู้น้อยไม่สามารถแสดงความคิดเห็นของตนได้

เป็นเผด็จการทางความคิดและการกระทำที่ไม่ตระหนักถึงความสำคัญและความจำเป็นของการมีส่วนร่วมของประชาชนในการสร้างสังคมและสร้างชาติ ทำให้ประชาชนอ่อนแอ ขาดพลัง ต้องยอมรับผลเสียที่เกิดขึ้นจากการใช้อำนาจของรัฐที่มาจากการรวมศูนย์อำนาจไว้ที่ส่วนกลางมากเกินไป

## ๒.การศึกษา

ระบบการเมือง-การปกครองมีความสอดคล้องต้องกันกับพฤติกรรมมนุษย์ในสังคม การศึกษาไทยก็ถูกออกแบบและกำกับโดยระบอบการเมือง

หรือผู้นำทางการเมืองนั่นเอง รัฐไทยในอดีตก็ได้เน้นการกล่อมเกล่าให้ราษฎรได้เข้าใจหน้าที่ของตนเพื่อสนองต่อรัฐโดยมีรัฐเป็นศูนย์กลาง

การจัดการศึกษาในเมืองหลวงจึงเน้นหนักไปในการสร้างคนเพื่อรับใช้กลไกหลักของรัฐ เพื่อเป็นข้าราชการที่ดี

ขณะที่การขยายการศึกษาไปยังส่วนต่างๆของประเทศเป็นการสร้างพลเมืองที่ดี ดังเช่นหนังสือธรรมจริยา ที่ใช้สอนตั้งแต่รัชกาลที่ ๕

ก็เป็นมาตรฐานของรัฐในการให้กรกล่อมเกล่าทางการเมืองอย่างเป็นระบบ

สำหรับรัฐไทยใหม่ภายใต้รัฐธรรมนูญนิยม หรือระบอบประชาธิปไตย ก็ได้มีการนำระบบการจัดการศึกษามัยใหม่ที่มีหลักสูตรกลาง

มีการเรียนการสอนในระบบที่ควบคุมโดยรัฐนั้น

ก็ล้วนเป็นส่วนสำคัญของการควบคุมทางสังคมด้านอุดมการณ์ของรัฐที่ต้องดำเนินไปพร้อมๆกับการควบคุมทางสังคมด้านการใช้อำนาจการปกครองบังคับ

การศึกษาแบบนี้จึงมีแผนการศึกษา หลักสูตรการจัดการศึกษาระดับต่างๆ อย่างครบถ้วน และใช้เป็นการทั่วไปทั้งประเทศ

การจัดการศึกษาที่รวมศูนย์ไว้ที่ส่วนกลางเช่นนี้ได้ละเลยความสำคัญของความเป็นชุมชน ความเป็นพหุสังคมที่มีศาสนา ภาษา เชื้อชาติ

และวัฒนธรรมที่อยู่ร่วมกันในประเทศอยู่แล้ว

ด้วยเหตุนี้ท้องถิ่นจึงไม่ได้มีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาเรียนรู้ในแบบวิถีชุมชนเพื่อรักษาอัตลักษณ์และภูมิปัญญาของชุมชนที่มีอยู่หลากหลาย

จึงทำให้ชุมชนอ่อนแอ และไม่สามารถพึ่งพาตัวเองได้

อีกทั้งการกระจายโอกาสทางการศึกษาที่ขาดความเสมอภาคและเท่าเทียมกันในพื้นที่ที่ห่างไกลในยุคการเร่งรัดพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศนับตั้งแต่ปี ๒๕๐๔ เป็นต้นมา กระทั่งเข้าสู่ยุคบริโภคนิยม ก็ยังเป็นสาเหตุให้ผู้คนละทิ้งท้องถิ่นเพื่อแสวงหาโอกาสทางการศึกษาในเมืองหลวงและเมืองใหญ่

เพื่อยกระดับฐานะทางเศรษฐกิจและสังคมของตน ดังคำกล่าวที่ว่า "งานคือเงิน เงินคืองาน บันดาลสุข" ก็ยิ่งสร้างความเหลื่อมล้ำทางเศรษฐกิจและสังคมสูงขึ้น และสร้างความเสียหายทางเศรษฐกิจครั้งใหญ่ของประเทศในช่วงปลายทศวรรษ ๒๕๓๐ เมื่อเกิดวิกฤตเศรษฐกิจ "ต้มยำกุ้ง"

อันเนื่องจากระดับการศึกษาไทยไม่สามารถสร้างพลเมืองของประเทศให้มีความสามารถปรับตัวให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงของโลกที่เกิดขึ้นอย่างรวดเร็วและรุนแรง กระทั่งนำไปสู่กระแสการเรียกร้องให้มีการปฏิรูปการศึกษา การเมือง และสังคม เพื่อปรับตัวให้ทันต่อความเปลี่ยนแปลงของสังคมโลกในยุคโลกาภิวัตน์

การศึกษาที่รวมศูนย์อำนาจการจัดการไว้ที่รัฐบาลดังกล่าวส่งผลให้เกิดวัฒนธรรมของคนที่ไม่ค่อยเข้าใจบทบาทของรัฐบาลที่มีผลต่อความเป็นอยู่ของตนเอง

และไม่สนใจเรื่องส่วนรวม นักเรียนจึงมุ่งแข่งขันกันเรียน จนเมื่อสำเร็จการศึกษาก็มุ่งหาเลี้ยงชีพเพื่อประโยชน์ของตนเอง

และทิ้งภาระทางสังคม-การเมืองไว้กับนักการเมือง อันเป็นค่านิยมของการบูชายกย่องผู้มีความสำเร็จทางเศรษฐกิจ

มากกว่าการให้ความสำคัญกับการสร้างคนที่มีความรู้คุณธรรมที่พร้อมเสียสละเพื่อส่วนรวม

### ๓. สื่อมวลชน

การที่ประเทศไทยตกอยู่ภายใต้การครอบงำจากสื่อ ภายใต้การกำกับของรัฐบาลมาอย่างยาวนาน ทำให้มีผลต่อการกล่อมเกลາทางการเมืองของประชาชน

ทำให้ประชาชนไม่รู้ ไม่สนใจ และไม่เข้าใจเรื่องการเมือง ทั้งที่ทุกเรื่องของชีวิตเกี่ยวกับการเมืองจนกลายเป็นวิถีชีวิตของคนไทย

การพัฒนาพลเมืองให้มีความเป็นประชาธิปไตย จึงต้องการสื่อที่มีเสรีภาพ เพื่อเปิดโอกาสให้พลเมืองแสดงความคิดเห็นเต็มที่

สื่อสารมวลชนคือภาพสะท้อนการมีเสรีภาพของสังคม

### ๔. สถาบันครอบครัว

เนื่องจากสิ่งแวดล้อมทางสังคมที่ไม่เป็นประชาธิปไตย จึงมีลักษณะแบบถูกจำกัดทั้งการมีทัศนคติแบบอุปถัมภ์

การไม่ให้ความเท่าเทียมกันในการแสดงออกซึ่งความคิดเห็น ระบบเลี้ยงดูในครอบครัวก็ได้รับอิทธิพลนี้ไปด้วย การบ่มเพาะตั้งแต่เด็กเป็นเรื่องสำคัญมาก

เพื่อให้เขามีจิตใจที่อ่อนโยน มีคุณธรรม รู้จักการมีเหตุผล แบ่งปัน รู้จักรับฟัง มีการแสดงออก และหลีกเลี่ยงการทะเลาะวิวาทด้วยการใช้กำลัง และรักความยุติธรรม

แต่การเลี้ยงดูเด็กของคนไทยไม่เป็นประชาธิปไตยเท่าที่ควร เราสอนเด็กแบบอำนาจนิยมจากการคุ้นชินการใช้ชีวิตภายในรัฐที่ใช้อำนาจในการปกครองบังคับ

เราจึงสอนเด็กโดยใช้ระบบอาวุโสเป็นใหญ่ สอนแบบใช้ความรู้สึกละอายใจเป็นใหญ่ ผูกขาดความถูกต้องทุกอย่างที่ถูกต้องเชื่อฟังและปฏิบัติตามโดยขาดเหตุผล

วิถีไทยที่สนับสนุนการพัฒนาประชาธิปไตย

## ๑.สังคมไทยให้เสรีภาพในการนับถือศาสนา

## ๒.ลักษณะวิถีไทย ที่อยู่ร่วมกันเป็นชุมชนหมู่บ้าน

## ๓.ความเป็นพี่เป็นน้อง

## ๔.ความเป็นพหุสังคมในสังคมไทย

จากการตรวจสอบลักษณะไทยที่ทั้งสอดคล้องและเป็นอุปสรรคต่อวิถีประชาธิปไตย ทำให้มีคำถามว่าเราจะขจัดปัจจัยที่เป็นอุปสรรคได้อย่างไร พร้อมๆกันนั้นก็ต้องช่วยกันส่งเสริมปัจจัยที่สนับสนุนแนวทางประชาธิปไตยให้เต็มที่ สิ่งที่เป็นปัญหาใหญ่และเห็นพ้องกันมากในสังคมโดยทั่วไปคือ โครงสร้างทางสังคม และการมีระบบอุปถัมภ์ ที่เป็นเครื่องค้ำยันของการทุจริตคอร์รัปชัน ที่ฝังรากในสังคมไทยมานาน กระทั่งถ่างขยายความไม่เป็นธรรมในสังคมให้มากยิ่งขึ้น อันเป็นด้านลบที่ติดอันดับต้นๆ ของข้อสนับสนุนการเปลี่ยนแปลงรัฐบาล ไม่ว่าจะเป็นด้วยการรัฐประหาร หรือการจ้องโค่นล้มกันเองของนักการเมืองที่อยู่ฝั่งตรงข้ามกับรัฐบาล กลายเป็นวัฏจักรอันเลวร้ายทางการเมืองของสังคมไทยที่ยังไม่อาจก้าวข้ามเพื่อให้ผ่านไปได้

การนำเอาระบบประชาธิปไตยมาใช้เข้าปีที่ ๘๐ ในปี ๒๕๕๕ แต่สังคมไทยก็ยังไม่สามารถปรับเปลี่ยนและเปลี่ยนแปลงให้มีวิถีคิดและการใช้ชีวิตแบบประชาธิปไตยได้ คนไทยยังไม่มีการปลูกฝังวิถีคิดและวิถีการใช้ชีวิตและการงานในแบบวิถีประชาธิปไตย จึงทำตนแยกส่วนจากปัญหาทั้งทางการเมืองและสังคม ทั้งที่ปัญหาทั้งหลายที่เกิดขึ้นในสังคมล้วนกระทบต่อทุกคน การไม่เข้าใจและไม่เข้าถึงต่อเรื่องทางการเมืองทำให้สังคมไทยขาดพลังในการแก้ไขและพัฒนา โดยคนไทยจำนวนมากยังคงวางตัวเป็นผู้รับบริการจากนโยบายของรัฐ (Passive Citizen) ขึ้นขอบนโยบายประชานิยมพวกเขาจึงเฉื่อยชา ไม่คิดเข้าร่วมเป็นส่วนหนึ่งในการบริหารจัดการบ้านเมือง แล้วยังปล่อยและฝากปัญหาทั้งหลายนี้ไว้กับคนอื่นทำแทนคนไทย โดยทั่วไปจึงมักแสดงการวิพากษ์วิจารณ์ด้วยอารมณ์และความเห็น เพื่อแสดงความรู้สึกว่าไม่พอใจ และเรียกร้องให้คนอื่นหรือรัฐบาลเข้าช่วยแก้ไขในทุกเรื่อง ประเทศไทยจึงมีความน่าวิตกในคุณภาพของคนไทยที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน คุณภาพของคนที่ไม่คิดถึงส่วนรวม ไม่มีความคิดริเริ่ม ไม่มีส่วนร่วมในการเปลี่ยนแปลงทางการเมือง และรู้จักประชาธิปไตยเพียงการเลือกตั้ง เปิดโอกาสให้นักการเมืองไร้ความรู้ไม่มีความคิดและไร้คุณธรรม มาใช้เสียงข้างมากพอกตัวเข้าสู่สภาผู้แทนราษฎรอย่างง่ายดาย แล้วเราจึงไม่แปลกใจในสังคมนี้นี่ว่าประชาชนเป็นอย่างไร ผู้แทนก็เป็นอย่างนั้น ตราบเท่าที่เรายังไม่มีผลผลิตภาพของความเป็นพลเมืองที่เชื่อมั่นในพลังของตนเองต่อการเปลี่ยนแปลงของประเทศแล้วปล่อยให้คนอื่นคิดและทำแทนมาตลอดระยะเวลาอันยาวนานนับตั้งแต่เปลี่ยนแปลงการปกครองเป็นต้นมา

อย่างไรก็ดี ลักษณะความเป็นวิถีไทยที่ปรากฏในด้านบวกก็มีอยู่มาก

และสามารถเป็นจุดแข็งและจุดขายในการเข้าสู่ความเป็นสังคมในระบอบประชาธิปไตยได้ในอนาคตอันใกล้หากคนไทยได้มีความมุ่งมั่นที่จะพัฒนาแก้ไขจุดที่เป็นด้านลบแล้วกลบด้วยด้านที่เป็นบวก ให้สอดคล้องกับวิถีประชาธิปไตยดังได้กล่าวไว้แล้ว

การมีอยู่ของระบอบประชาธิปไตย จึงอยู่ที่คุณภาพของคนภายใต้ระบอบที่รัฐและระบบการศึกษาได้ออกแบบไว้

คุณภาพของพลเมืองจึงเป็นตัวชี้วัดอนาคตประชาธิปไตย ซึ่งขึ้นอยู่กับกรสร้างให้เกิดขึ้นด้วยเจตจำนงร่วมกันของคนทั้งสังคม ด้วยเหตุที่ประชาธิปไตยไม่มีขาย

เขียนโดย ม.ล.ชาญโชติ ชมพูนุท

วันอาทิตย์ที่ 27 มกราคม 2013 เวลา 00:00 น. -

---

และมนุษย์ก็ไม่มียื่นประชาธิปไตยในตัวเอง อนาคตของประชาชนไทยอยู่ในมือของทุกคน การปฏิรูปการเมือง และการปฏิรูปการศึกษา  
ควรให้เวลาแก่การพูดถึงการสร้างพลเมืองให้มากที่สุดและกว้างขวางที่สุด  
เพื่อสร้างพลเมืองในความหมายใหม่ที่ปลอดพ้นจากกรอบเดิมที่เป็นการขึ้นและกำกับจากส่วนกลาง จากบนลงล่าง  
แต่ปรับสู่แนวระนาบที่มีเสียงการมีส่วนร่วมให้มากที่สุด ยุทธศาสตร์การสร้างพลเมืองของประเทศในสถานการณ์การปฏิรูปทั้งการเมืองและการศึกษา  
จำเป็นต้องเปิดกว้างด้วยบรรยากาศประชาธิปไตย เพื่อการถกเถียงสาธารณะจากทุกสถาบัน ทุกองค์กร ทุกภาคส่วน อย่างเข้าใจ กระทั่งเกิดพลัง  
เป็นเจตจำนงร่วมกันในทางการเมือง นี่จึงเป็นโอกาสครั้งสำคัญ ท่ามกลางการแตกแยกทางความคิดทางการเมืองของพลเมือง ด้วยการแสวงหาด้านบวก  
และนำสู่การปฏิรูปสังคมอย่างทั่วด้าน เพื่อการสร้างนักประชาธิปไตย-พลเมืองใหม่ขึ้นมาค้ำยันระบอบประชาธิปไตยให้เดินไปข้างหน้า

{comments on}